

PROGRAM WYCHOWAWCZO–PROFILAKTYCZNY

Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych w Żorach

Program został uchwalony przez radę pedagogiczną dn. 15 września 2025 r.
Uchwała nr 6/2025/2026
Rada rodziców uchwaliła program w porozumieniu z radą pedagogiczną
dn. 29 września 2025 r.

Podstawa prawna:

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii
- Karta Nauczyciela
- Statut Szkoły

Przewodnik tematyczny

- I. Wprowadzenie
- II. Diagnoza sytuacji wychowawczej środowiska szkolnego
- III. Zadania i cele programu
- IV. Sylwetka absolwenta szkoły
- V. Uczestnicy programu wychowawczo-profilaktycznego i ich zadania
- VI. Zadania wychowawczo-profilaktyczne i formy jej realizacji
 1. Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych i promowanie bezpiecznych zachowań.
 2. Kształtowanie postawy uczniów w duchu poszanowania dla dziedzictwa narodowego oraz innych kultur i tradycji.
 3. Profilaktyka zagrożeń.
- VII. Ewaluacja programu wychowawczo-profilaktycznego
- VIII. Strategie diagnostyczne oceny potrzeb i zagrożeń występujących w szkole

ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Program Wychowawczo-Profilaktyczny realizowany w opiera się na hierarchii wartości przyjętych przez Radę Pedagogiczną, Radę Rodziców i Samorząd Uczniowski, wynikających z przyjętej Misji i Wizji Szkoły. Treści Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego są spójne ze statutem szkoły oraz priorytetami CEA na rok szkolny 2025/2026.

Założenia programu zostały oparte na diagnozie potrzeb wychowawczych i profilaktycznych przeprowadzonej w ZPSM w 2024 r. poprzez rozmowy i informacje

otrzymywane od rodziców, uczniów i nauczycieli. Dokumentem wskazującym potrzeby jest sprawozdanie z realizacji nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2024/2025.

I. Wprowadzenie

Rodzice są pierwszymi wychowawcami swoich dzieci, nauczyciele wspomagają ich wszechstronny i harmonijny rozwój, a uczeń akceptuje siebie i jest otwarty na potrzeby drugiego człowieka. Realizacja szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego zgodnie z jego założeniami ma doprowadzić do aktywnego rozwoju wszystkich sfer osobowości ucznia i umożliwić mu osiągnięcie szeroko rozumianego sukcesu. Zaspokajając jego potrzeby, nauczyciele kształtują samodzielne myślenie, budują wzajemne zaufanie, uczą otwartości na drugiego człowieka, wskazują jak radzić sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi, wprowadzają normy sprzyjające postawom etycznym, zdrowemu stylowi życia bez substancji psychoaktywnych, wypracowują sposoby radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, dostarczają wiedzy o dobrym i zdrowym życiu, dają osobiste wsparcie. Program przeznaczony jest do realizacji przez nauczycieli wszystkich przedmiotów, w porozumieniu z pozostałymi pracownikami szkoły oraz przy współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym.

Przy opracowaniu programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły uwzględniono:

1. dotychczasowe doświadczenia szkoły,
2. zebrane od rodziców, uczniów i nauczycieli propozycje dotyczące głównych problemów wychowawczych i profilaktycznych w szkole i środowisku,
3. przewidywane zmiany w szkole, środowisku i kraju, mogące mieć wpływ na proces wychowania.

II. Diagnoza sytuacji wychowawczej środowiska szkolnego

Diagnozę przeprowadzono na podstawie:

- a) rozmów indywidualnych i wywiadów prowadzonych z uczniami, ich rodzicami i nauczycielami, bieżących obserwacji zachowań uczniów na lekcjach, podczas przerw między zajęciami, a także na wycieczkach oraz imprezach pozaszkolnych,
- b) analizy sukcesów i niepowodzeń szkolnych dokonywanej podczas roku szkolnego,

- c) monitorowania oraz podejmowania interwencji wychowawczych, których treści zawarte są w dziennikach lekcyjnych, w tym uwag skierowanych pod adresem uczniów,
- d) badań ankietowych środowiska szkolnego, obejmującego zarówno uczniów jak i rodziców.

Wnioski z nadzoru pedagogicznego (monitorowanie realizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego) w roku szkolnym 2024/2025:

Program Wychowawczo-Profilaktyczny zawiera wszystkie niezbędne treści do realizacji zadań wychowawczych i profilaktycznych szkoły. W roku szkolnym 2024/2025 kontynuowano działania podnoszące poziom dydaktyczny oraz motywację uczniów poprzez stosowanie nowoczesnych metod pracy, cyfrowych narzędzi, ciekawych form sprawdzania wiedzy, a także systematyczne docenianie indywidualnych postępów i mocnych stron uczniów. Sprawdzona w klasie wiolonczeli i kontrabasu forma przesłuchań śródrocznych w postaci popisu została rozszerzona na inne instrumenty, m.in. altówkę i gitarę. Duże znaczenie miała również kontynuacja działalności zespołu muzyki rozrywkowej oraz wprowadzenie zajęć z fortepianu jazzowego, które rozwijały improwizację i dawały uczniom częste okazje do występów scenicznych. Szkoła wspierała także talenty kompozytorskie poprzez zajęcia z kompozycji oraz rozwój umiejętności improwizacji fortepianowej. Ważnym elementem pracy wychowawczej były koncerty dużych zespołów, takich jak chóry, orkiestry czy zespoły instrumentalne, które silnie motywowały uczniów i cieszyły się dużym uznaniem wśród rodziców. Zwrócono również uwagę na potrzebę kształtowania kultury osobistej – prowadzono rozmowy z uczniami i rodzicami na temat zasad kulturalnego zachowania i zagrożeń związanych z nadmiernym korzystaniem ze smartfonów oraz przygotowano i rozwieszono w szkole plakaty promujące dobre obyczaje.

III. Zadania i cele programu

Zespół Państwowych Szkół Muzycznych realizuje program wychowawczo-profilaktyczny obejmujący:

- 1) treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów,
- 2) treści i działania o charakterze profilaktycznym dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów, przygotowane w oparciu o przeprowadzoną diagnozę potrzeb

i problemów występujących w danej społeczności szkolnej, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Wychowanie to wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmocnione i uzupełnione przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży.

Profilaktyka to kompleksowa interwencja kompensująca niedostatki wychowania, która obejmuje równolegle trzy obszary działania:

- wspomaganie wychowanka w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi jego prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, (czyli budowanie odporności i konstruktywnej zaradności)
- ograniczanie i likwidowanie czynników ryzyka, które zaburzają prawidłowy rozwój i dezorganizują zdrowy styl życia
- inicjowanie i wzmacnianie czynników chroniących, które sprzyjają prawidłowemu rozwojowi oraz umożliwiają prowadzenie zdrowego stylu życia.

Misja szkoły

Misją szkoły jest kształcenie i wychowanie służące rozwijaniu u młodzieży poczucia wrażliwości estetycznej, umiejętności wspólnego muzykowania, odpowiedzialności, miłości do ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do pełnienia roli artysty muzyka w oparciu o zasady kultury i współpracy.

Cele ogólne programu wychowawczo-profilaktycznego:

- Kreowanie własnej osobowości i gotowość do samorealizacji.
- Budowanie wizerunku artystycznego i zamiłowania do sztuki.
- Kształtowanie postaw w odniesieniu do tradycji muzycznych i szacunku do wszelkich innych kultur.
- Komunikowanie się i współpraca z innymi.
- Dbałość o bezpieczeństwo oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń.

Cele operacyjne programu wychowawczo-profilaktycznego:

- Kształtowanie poczucia przynależności do społeczności szkolnej, lokalnej i regionalnej, świadomości swoich praw i obowiązków.
- Kształtowanie nawyków kulturalnego zachowania, efektywnej współpracy, komunikowania się z rówieśnikami i dorosłymi.
- Kształtowanie umiejętności poruszania się w świecie artystycznym.
- Motywowanie do zdrowego stylu życia.
- Wspomaganie, w miarę posiadanych zasobów, wszechstronnego i harmonijnego rozwoju ucznia, z uwzględnieniem jego indywidualnej sytuacji.
- Zapewnienie mu bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego.
- Wspieranie ucznia w procesie nabywania wiedzy oraz kontynuacji nauki na dalszym etapie.

IV. Sylwetka absolwenta szkoły

Celem szkoły jest stworzenie uczniowi takich warunków rozwoju, aby opuszczając szkołę:

- był dobrze przygotowany do wyboru dalszej drogi edukacyjnej i gotowy do wzięcia odpowiedzialności za swoją przyszłość,
- przejawiał zaangażowanie w życie społeczne i rozwijał swoje talenty dla dobra swojego i innych,
- postępował zgodnie z uniwersalnymi wartościami etycznymi, świadomy swoich mocnych i słabych stron,
- posiadał umiejętność dokonywania własnych wyborów, przestrzegał zasad społecznych i szanował godność własną i drugiego człowieka,
- trafnie odnajdywał się w środowisku,
- był wrażliwy na sztukę i miał poczucie współtworzenia środowiska muzycznego.

V. Uczestnicy programu wychowawczo-profilaktycznego i ich zadania

Współodpowiedzialni za wszechstronny rozwój osobowości ucznia są wszyscy uczestnicy programu.

Zadania kierownictwa szkoły:

- wspieranie doskonalących się osobowo i profesjonalnie nauczycieli,
- sprzyjanie partnerskim relacjom między nauczycielami i uczniami, opartym na wzajemnym szacunku,

- sprzyjanie pozytywnym relacjom w środowisku uczniowskim,
- motywowanie uczniów do aktywnego udziału w działaniach wychowawczych i profilaktycznych.

Zadania rodziców uczniów:

- prowadzenie racjonalnego stylu życia wolnego od uzależnień,
- zapewnienie właściwej formy spędzania czasu wolnego przez dzieci,
- współpraca ze szkołą w zakresie działań wychowawczych i profilaktycznych,
- dobrowolne angażowanie się w przedsięwzięcia wychowawcze i profilaktyczne proponowane przez szkołę,
- znajomość i akceptacja programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły,
- poszerzanie horyzontów kultury,
- motywowanie dziecka do regularnej i wytężonej pracy,
- wspieranie dziecka we wszystkich jego poczynaniach i zapewnienie mu poczucia bezpieczeństwa.

Zadania nauczycieli przedmiotu głównego:

- dbałość o poczucie bezpieczeństwa i akceptacji ucznia w środowisku szkolnym,
- wspomaganie rozwoju uczniów i ich usamodzielniania się,
- dokonanie rozpoznania sytuacji rodzinnej i osobistej ucznia,
- podejmowanie działań w przypadkach przemocy, zaniedbań opiekuńczych, ujawnionych nałogów,
- informowanie rodziców o proponowanych formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- obserwacja i wpływanie na zachowania uczniów,
- gratyfikacja osiągnięć uczniów,
- współdziałanie z nauczycielami uczącymi pozostałych przedmiotów,
- współpraca z rodzicami,
- współpraca z dyrekcją szkoły.

Zadania wszystkich nauczycieli:

- oddziaływanie wychowawcze na uczniów, niezależnie od przypisanych im funkcji dydaktycznych,
- odpowiedzialność za życie, zdrowie i bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w szkole oraz w trakcie wyjazdów i wyjazdów szkolnych,

- udzielanie pomocy w przezwyciężaniu niepowodzeń, w oparciu o rozpoznane potrzeby uczniów,
- informowanie o potrzebach związanych z problemami w nauce oraz o przejawianych zdolnościach,
- wspieranie swoją postawą i działaniami pedagogicznymi rozwoju psychofizycznego uczniów, ich zdolności i zainteresowań,
- inspirowanie uczniów do twórczych poszukiwań, aktywności i samodzielności,
- reagowanie na przejawy nietolerancji, dyskryminacji i innych negatywnych zachowań,
- współtworzenie atmosfery życzliwości i zrozumienia, budowanie autorytetu,
- realizacja w toku pracy wychowawczej treści i celów programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły.

Zadania uczniów i Samorządu Uczniowskiego:

- współorganizowanie imprez i akcji szkolnych,
- znajomość i przestrzeganie norm zachowania, obowiązujących członków społeczności szkolnej,
- akceptacja innych uczniów i poszanowanie ich praw,
- współtworzenie społeczności szkolnej i korzystanie ze swoich praw,
- dbałość o swój rozwój i stawianie się coraz bardziej samodzielnym,
- budowanie postaw w duchu szacunku do kultury.

VI. Zadania wychowawczo-profilaktyczne i formy jej realizacji

1. Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych i promowanie bezpiecznych zachowań.

L.p.	Zadania szkoły	Cele	Formy i sposoby realizacji
I.	Przygotowanie uczniów do świadomego, aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.	1. Rozwijanie samorządności uczniów. Uczenie zasad demokracji. 2. Rozwijanie tolerancji wobec innych. Kształtowanie właściwych postaw w stosunku do osób niepełnosprawnych,	Udział w pracach Samorządu Szkolnego. Udział uczniów w procesie planowania pracy.

		starszych i odmiennych kulturowo. 3. Poznanie i respektowanie praw i obowiązków ucznia. 4. Rozwijanie zainteresowań uczniów, rozbudzanie pasji. 5. Udział uczniów w koncertach, konkursach i innych formach prezentacji własnych umiejętności. 6. Uczestnictwo w organizacji uroczystości szkolnych, imprez itp. 7. Współudział w tworzeniu akcji charytatywnych, jak np. „Szlachetna paczka”, „Góra grosza” itd.	Reprezentowanie szkoły w czasie uroczystości lokalnych. Występy okolicznościowe w szkole oraz poza jej terenem. Przestrzeganie zapisów Statutu Szkoły. Nawiązanie współpracy z innymi instytucjami. Udział w konkursach, warsztatach, przesłuchaniach itp. Imprezy integracyjne, uroczystości, wyjazdy itp. Przygotowanie i realizacja zbiorów dla potrzebujących.
II.	Integracja działań wychowawczo-profilaktycznych szkoły i rodziców.	1. Zapoznanie rodziców z programem wychowawczo-profilaktycznym oraz innymi prawnymi aktami Szkoły. 2. Zasięganie opinii rodziców odnośnie skuteczności realizowanych zadań edukacyjnych i wychowawczych. 3. Włączenie rodziców do pracy przy realizacji zamierzeń wychowawczych: - udział rodziców w tworzeniu Programu Wychowawczo-Profilaktycznego	Na zebraniach rodziców z przedstawicielami szkoły. W formie ankiet lub wyrażania opinii na zebraniach szkolnych. Nauczyciele przedmiotu głównego konsultują z rodzicami ich oczekiwania odnośnie pracy wychowawczej i profilaktycznej. Współpraca z Radą Rodziców.

		- udział w uroczystościach imprezach szkolnych - współpraca z rodzicami w planowaniu działań wychowawczych oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów dziecka. 4.Przekazanie rodzicom informacji na temat praw i obowiązków ucznia.	
--	--	--	--

2. Kształtowanie postawy uczniów w duchu poszanowania dla dziedzictwa narodowego oraz innych kultur i tradycji.

L.p.	Zadania szkoły	Cele	Formy i sposoby realizacji
I.	Kształtowanie poczucia przynależności do wspólnoty szkolnej oraz budowania respektu do tradycji muzycznych.	1. Umiejętność zachowania się w miejscach kultury oraz w czasie uroczystości szkolnych i lokalnych. 2. Dbanie o odpowiedni strój (galowy) w czasie koncertów, przesłuchań, egzaminów oraz wszelkich uroczystości szkolnych. 3. Kultywowanie tradycji szkolnych.	Uczestnictwo we wszelkich formach życia szkoły, zarówno na jej terenie jak i poza nią.
II.	Poszerzanie horyzontów kulturowych	1. Poznawanie historii muzyki. 2. Umiejętność rozpoznawania stylów muzycznych w odniesieniu do epok. 3. Otwartość na inne źródła kultur i tradycji całego świata.	Zajęcia dydaktyczne. Uczestnictwo we wszelkich formach krzewienia kultury muzycznej. Korzystanie ze współczesnych środków przekazu (książki, prasa, nagrania, internet), w

			celu poznawania i odkrywania różnic kulturowych.
--	--	--	--

3. Profilaktyka zagrożeń

L.p.	Zadania szkoły	Cele	Formy i sposoby realizacji
I.	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa ucznia w szkole.	1. Doskonalenie warunków bezpiecznego funkcjonowania ucznia w szkole i poza nią. Zaznajamianie z przepisami BHP, drogami ewakuacyjnymi w szkole. 2. Ochrona uczniów przed skutkami niepożądanych działań ludzi z zewnątrz. 3. Eliminowanie zagrożeń pożarowych i terrorystycznych. 4. Zapewnienie bezpieczeństwa i wysokiego poziomu higieny w szkole. 5. Eliminowanie zagrożeń związanych z zachowaniami ryzykownymi uczniów 6. Przeciwdziałanie agresji w szkole.	Systemy ostrzegania przed zagrożeniami, w tym czytelne oznakowania oraz instrukcje postępowania. Próbna ewakuacja szkoły. Nieprzerwany system monitorowania obiektu i reagowanie na obecność osób postronnych na jego terenie. Systematyczne wdrażanie w życie postanowień statutu szkoły oraz programu wychowawczo-profilaktycznego. Dbłość o czystość oraz dostęp do środków czystości. Reagowanie na niewłaściwe zachowania uczniów.
II.	Doskonalenie umiejętności rozpoznawania zagrożeń i właściwego zachowania się w sytuacjach niebezpiecznych.	1. Kształtowanie gotowości i umiejętności udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach. 2. Doskonalenie umiejętności	Szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy oraz z p-poż., prezentacje multimedialne.

		szacowania ryzyka sytuacyjnego, rozpoznawanie nietypowych sygnałów niebezpieczeństwa.	
III.	Zapobieganie niepowodzeniom dydaktycznym – wspieranie uczniów mających trudności w nauce oraz przystosowaniu się w grupie.	1. Diagnozowanie trudności w nauce. 2. Dostosowywanie wymagań do możliwości indywidualnych uczniów. 3. Szukanie form pomocy koleżeńskiej. 4. Budowanie motywacji do nauki. 5. Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień uczniów.	Analiza opinii i orzeczeń. Tworzenie indywidualnego planu pracy, w celu dobrej organizacji czasu, przeznaczonego na naukę i rozrywkę. Przeprowadzenie akcji nt. metod uczenia się.
IV.	Pedagogizacja rodziców i nauczycieli.	1. Przekazywanie rodzicom wiedzy na temat przyczyn i istoty niepowodzeń dydaktycznych – wskazówki nt. pracy w domu z dzieckiem.	Szkolenie Rady Pedagogicznej z zakresu zapobiegania niepowodzeniom szkolnym i wspierania ucznia w pokonywaniu trudności w nauce. Wymiana doświadczeń między nauczycielami, z wnioskami do dalszej pracy.

V	Priorytet CEA Poszerzanie przez nauczycieli znajomości literatury psychologicznej i pedagogicznej kształcenia artystycznego ze szczególnym uwzględnieniem wydawnictw CEA.	1. Podnoszenie kompetencji pedagogicznych i psychologicznych nauczycieli szkół artystycznych. 2. Wspieranie awansu zawodowego.	Korzystanie z wykazu publikacji przygotowanego przez ZPP, CEA. Samokształcenie nauczycieli. Tworzenie i publikowanie własnych materiałów dydaktycznych i naukowych.
VI	Priorytet CEA Zaangażowanie nauczycieli wszystkich specjalności w organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach artystycznych.	1. Wsparcie uczniów uzdolnionych artystycznie, którzy doświadczają trudności rozwojowych lub edukacyjnych. 2. Zapewnienie zgodności z rozporządzeniami MEN.	Prowadzenie zajęć dostosowanych do potrzeb uczniów. Opracowywanie dokumentacji zgodnie z przepisami. Współpraca z rodzicami. Organizacja pomocy bez zwalniania uczniów z realizacji podstawy programowej.
VII	Priorytet CEA Diagnoza czynników chroniących, czynników ryzyka i zachowań ryzykownych wśród uczniów szkół artystycznych	1. Przeciwdziałanie narkomanii i innym zachowaniom ryzykownym. 2. Zapewnienie bezpieczeństwa i profilaktyki w środowisku szkolnym.	W razie potrzeby uruchamianie procedur Niebieska Karta. Uczestnictwo w szkoleniach i doskonaleniach zawodowych poszerzających wiedzę nauczycieli.

VII. Ewaluacja programu wychowawczo-profilaktycznego

Ewaluacja polega na zidentyfikowaniu celu ewaluacji i sformułowaniu pytań ewaluacyjnych ukierunkowanych na jego osiągnięcia, opracowaniu planu oraz strategii

działania programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły, zaplanowaniu sposobu opracowania wyników ewaluacji.

Ewaluacja oznacza systematyczne gromadzenie informacji na temat przeprowadzonych działań, w celu wykorzystania ich do modyfikacji i podwyższania skuteczności przyszłych działań.

Ewaluacja będzie sprawdzać:

- czy zaplanowane w programie cele zostały osiągnięte w zamierzonym czasie i przy wykorzystaniu zaplanowanych sposobów i środków,
- ewaluację wyników, czyli sprawdzanie wszystkich potencjalnych korzyści (takich, jak np. przyrost wiedzy, rozwój umiejętności i kompetencji, zmiany w postawach, zachowaniu i stylu życia), jakie odniosły osoby poddawane działaniom lub poniesionych strat,
- proces wdrażania działań, które umożliwiły lub utrudniły osiągnięcie celów i uzyskanie konkretnych wyników.

Dokumentowanie ewaluacji:

- ewaluacja powinna obejmować przedstawicieli wszystkich grup osób, które są zaangażowane w działania wychowawcze i profilaktyczne,
- ewaluację należy prowadzić w taki sposób, aby zapewnić odpowiednią ilość czasu na prowadzenie badań, na analizę i interpretację wyników oraz na wyciągnięcie i wdrożenie wniosków,
- wszystkie działania ewaluacyjne powinny być dokumentowane,
- ewaluacja powinna być powtarzana w stałych odstępach czasowych.
-

VIII. Strategie diagnostyczne oceny potrzeb i zagrożeń występujących w szkole.

1. Metody diagnostyczne:

- sondaż (technika ankiety),
- monitoring/obserwacja,
- zgłoszenia wydarzeń.

2. Formy / techniki:

- ankieta indywidualna przeprowadzona wśród uczniów, nauczycieli, rodziców lub zbiorowa przeprowadzona wśród klas,
- obserwacja prowadzona przez nauczycieli w toku roku szkolnego,

3. Wykorzystanie diagnozy:

- omówienie wyników,
- analiza możliwych działań naprawczych,
- wdrożenie działań naprawczych.